

Een vriend: Dick van Straaten

Dick van Straaten, 44 jaar en historicus, is werkzaam bij de Hogeschool van Amsterdam. Hij leidt studenten op tot leraar geschiedenis op het vmbo en de onderbouw van havo/vwo. Dick van Straaten komt al geruime tijd bij het Verzetsmuseum Amsterdam. Onlangs zat hij in de klankbordgroep voor de succesvolle stripboekexpositie 'De Ontdekking'. Enkele jaren geleden initieerde hij excursies naar het Verzetsmuseum voor zijn studenten.

"Mijn eerstejaars studenten zijn nog jong. Ze komen net van het havo of het mbo. Hun kennis van Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog is over het algemeen beperkt. Maar straks moeten ze er wel les over kunnen geven! Daarom besloot ik mijn klas mee te nemen naar het Verzetsmuseum, in mijn optiek de beste plek om dit stuk van de geschiedenis te beleven. We kregen een goede rondleiding en de studenten verwierpen in kort bestek veel kennis en inzicht. En ze vonden het nog leuk ook.

Mijn tweede doel was om de studenten te laten nadenken over het museum zelf. Op welke manieren presenteert het museum de objecten, documenten en verhalen? Hoe zijn de teksten geschreven? Lukt het om de oorlogsjaren voor leerlingen dichtbij te

brenge? Zo wordt het museum een studie-object. Inmiddels is dit een vast onderdeel geworden bij de colleges vakdidactiek in het tweede jaar van de opleiding. Hier leren

de studenten ook hoe zij als toekomstige leraar de praktische kanten van een museumbezoek moeten regelen. Als je een excursie plant, waar moet je dan allemaal aan denken? Hoe bereid je de leerlingen voor? En welke afspraken maak je met het museum?

Het meest waardevolle aspect van het Verzetsmuseum Amsterdam vind ik de aandacht voor dilemma's. Problemen en overwegingen zoals de mensen die toen ervoeren. Ik merk dat onze studenten, net als veel Nederlanders, graag denken in termen van goed en fout handelen. Maar ik wil dat ze leren inzien dat wij nu de afloop kennen, dat wij nu weten dat de bezetting 'slechts' vijf jaar duurde. In de zomer van 1940 zag het er naar uit dat de Duitsers langer zouden blijven. Dat mag je niet vergeten. Anders kun je geen werkelijk historisch besef ontwikkelen. Dan blijf je steken in clichés. Dat verzetmensen alleen maar stoere mannen met pistolen waren, bijvoorbeeld. In het Verzetsmuseum Amsterdam zie je dat verzet ook kan bestaan uit meer ludieke acties: OZO op de muren kalken, moppen over Hitler tappen. Maar je leert ook dat veel mensen helemaal geen keuze tussen 'goed' en 'fout' wilden of moesten maken."

Uitgave van

Stichting Vrienden en Vriendinnen
van het Verzetsmuseum en
Stichting Verzetsmuseum Amsterdam

V nieuwsbrief verzetsmuseum

Inhoudsopgave

- **Kindermuseum**
- **Lezingen en een concert**
- **Collectie: Voetbal**
- **Verzetsvrouwen**
nog steeds centraal
- **Protesteer!**
- **Fritz Behrendt**
- **Vriend: Van Straaten**

Protesteer! Actieposters vanaf 1965

t/m 29 maart 2009

Na een opening waarbij Wijnand Duyvendak liet zien het plakken van affiches nog niet verleerd te zijn, mocht de tentoonstelling *Protesteer! Actieposters vanaf 1965* zich de afgelopen weken verheugen in een royale belangstelling van het publiek. Een greep uit het reactieboek:

'De wisseltentoonstelling Protesteer is echt he-le-maal de bom! Ik heb nog nooit zo een goede tentoonstelling gezien.' (Linda, Ruby & Albert)

'Ik vond het als sfeerbeeld wel heel goed werken. Leuke aantrekkelijke expositie.' (Marianne)

De tentoonstelling, gemaakt samen met studenten van het Mediacollege Amsterdam, vertelt aan de hand van posters, films en computerspelletjes, over actievoeren in de jaren '60, '70, '80 en '90. Thema's die aan de orde komen: oorlog en vrede, emancipatie, antiracisme en antifascisme, kraken en wonen, milieu en dieren, internationale solidariteit. De expositie is nog te zien tot en met 29 maart 2009.

Het vervallen garagedeel dat grotendeels zal worden gesloopt en verbouwd tot een kindermuseum.

Grond aangekocht! Het kindermuseum gaat er komen!

De kogel is door de kerk: medio januari vindt de overdracht plaats van het achterste gedeelte van de Ballering-garage, waar het museum een kindermuseum gaat openen. Na ruim een jaar waarin hard is gewerkt aan de fondsenwerving, is er nu ruim 2 miljoen aan bijdragen toegezegd. Daarmee is het verantwoord om tot aankoop over te gaan. Toch is het museum er nog niet, want voor de optimale variant mét een extra verdieping voor een groepsontvangstruimte, is ongeveer drie miljoen euro nodig. Het wordt nog een hele klus om dat bedrag bij elkaar te brengen. Er staan nog aanvragen bij diverse fondsen uit, maar het is al te merken dat de financiële crisis negatieve gevolgen heeft. Het kapitaal van veel fondsen is drastisch afgenomen; die fondsen geven soms lagere bijdragen dan vóór de crisis de bedoeling was. Het is verheugend dat het VSBfonds – al jarenlang een trouwe subsidiegever van de educatieve

tentoonstellingen van het Verzetsmuseum – ondanks de financiële situatie recent 250.000 euro heeft toegezegd.

Nu de aankoop rond is, gaat het voorbereiden in januari 2009 serieus van start. In 2008 zijn al veel voorbereidende werkzaamheden verricht. De eerste schetsen voor de verbouwing zijn klaar, de uitgangspunten voor de inhoud zijn vastgesteld en de 'Verzetsbende' is van start gegaan: een groep kinderen die musea bezoekt om te onderzoeken wat geschikte onderdelen kunnen zijn voor het kindermuseum over het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. De 'bende' heeft nu een aantal inspirerende museumbezoeken achter de rug. Begin 2009 wordt een projectleider aangetrokken om het tentoonstellingsconcept voor het kindermuseum uit te werken. Extra personeel is hard nodig omdat het museum – mét alle activiteiten – gewoon geopend blijft.

Verlichting Nederlands-Indië vernieuwd dankzij legaat Goldstein

In 2005 zijn er door de vormgevers erg veel lampen aangebracht in de nieuwe Indische afdeling. Consequenties: doorslaande stoppen door de te krappe energiec capaciteit, een flink stijgende energierekening en te veel licht op sommige kwetsbare objecten. Dankzij een legaat van Ronnie Goldstein-van Cleef wordt de belichting nu aangepast. Zo'n toch belangrijke klus kan het museum niet vanuit de beperkte reguliere onderhoudsbudgetten betalen. Het legaat bood uitkomst.

Legaten vormen een zeer welkome aanvulling op de krappe structurele inkomsten van het museum. De inkomsten uit entreegelden zijn met de groei van het museum weliswaar flink toegenomen, maar wegen – zeker wat het schoolbezoek betreft – niet op tegen de extra

kosten. Hoe goed het ook gaat met het museum, het blijft heel moeilijk om het hoofd boven water te houden.

Legaten komen geheel ten goede aan het museum want het Verzetsmuseum is geheel vrijgesteld van het betalen van schenkings- en successierechten. Een testament moet worden opgemaakt door een notaris. Het museum kan u, als u daar prijs opstelt, op weg helpen. U kunt contact opnemen met de medewerker voorlichting van het Verzetsmuseum, Marjolein Marreveld, 020 – 620 25 35.

Foto's in dit nummer: NIOD,
Verzetsmuseum Amsterdam

Vul de bon in en stuur deze, zonder postzegel, naar: Stichting Vrienden en Vriendinnen van het Verzetsmuseum, Antwoordnummer 10826, 1000 RA Amsterdam of lever de bon in bij de balie van het museum, Plantage Kerklaan 61. Het museum is open di t/m vr 10.00-17.00 en za t/m ma 11.00-17.00 uur.

Ja, ik word Vriend(in) van het Verzetsmuseum!

Ik steun de Vrienden met een jaarlijks bedrag van (minimaal € 15,-)

Als bedrijf met een jaarlijkse bijdrage van (minimaal € 250,-)

naam.....geboortjaar.....(m/v)

adres.....

postcode + woonplaats.....

naam bedrijf.....handtekening

**Di 13 januari:
Verzetstevrouwen
en NSB-kinderen,
1945-1955**

Verzet en collaboratie vormen dé tegenstelling uit de bezettingstijd. Na de bevrijding werden de grenzen echter opnieuw getrokken: wat moest er met de voormalige NSB'ers en andere collaborateurs gebeuren? Anders dan verwacht waren het vaak vrouwen uit het verzet die zich inzetten voor de opvang van de kinderen van gearresteerde NSB'ers. Wie waren deze vrouwen? Wat waren hun motieven? En wat herinneren de nakomelingen van NSB'ers zich nog van deze opvang? Het thema 'Verzetstevrouwen en NSB-kinderen' is onderdeel van een NIOD-onderzoek naar het leven van kinderen van collaborateurs in het naoorlogse Nederland, 1945-1960.

lezing door Dr. Ismee Tames

De derde dinsdag: nieuwe serie NIOD-lezingen

ledere derde dinsdag van de maand organiseren het Verzetmuseum, het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) en het Historisch Nieuwsblad een lezing over de Tweede Wereldoorlog, waarin resultaten van nieuw historisch onderzoek worden gepresenteerd.

Di 20 januari: De 'zwarte schande'

De omstrede inzet van zwarte soldaten in Europa

Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog zijn veel gangbare opvattingen ter discussie gesteld, waaronder ook die over het zwarte ras. Ras stond centraal in de Duitse oorlogspropaganda tegen de aanwezigheid van zwarte militairen op Europese grondgebied. Die propaganda bereikte een hoogtepunt toen Franse koloniale troepen na de oorlog het Rijnland bezetten. Alle registers werden opengetrokken om Duitsers en niet-Duitsers te mobiliseren tegen de vermeende aanwezigheid van 50.000 'steenkool-zwarte Afrikaanse wilden'. De zwarte soldaten werden er van beschuldigd de raszuiverheid van het Duitse volk te bezoedelen door grootschalige verkrachtingen en verspreiding van geslachtsziekten. Zo werd een racistisch vijandbeeld gecreëerd dat nog lang effectief zou blijken.

door drs. Dick van Galen Last (onderzoeker NIOD)

Di 17 februari:

De globalisering van het Holocaustdebat

In de wereldwijde collectieve herinnering neemt de Holocaust inmiddels een grote plaats in. Er zijn zelfs historici die menen dat bewustzijn van de Holocaust een soort entreebiljet is, dat bij gewenste toegang tot de westerse wereld moet worden getoond. Maar wat is dat bewustzijn eigenlijk, en welke politieke normen en waarden worden er gepropageerd als men spreekt van de lessen die men uit het Holocaustverleden moet trekken?

door Wichert ten Have (directeur van het Centrum voor Holocaust- en Genocidestudies) en Johannes Houwink ten Cate (hoogleraar Holocaust- en Genocidestudies aan de Universiteit van Amsterdam).

Di 17 maart:

Unilever: internationaal zakendoen in oorlogstijd

Het Brits-Nederlandse bedrijf Unilever overleefde de oorlog doordat het zich zeer tijdig juridisch had voorbereid. Daardoor kon het zich eenvoudig opsplitsen in twee onafhankelijke delen. Ook kon Unilever zich vanwege haar innovatieve instelling aanpassen aan de volledig nieuwe omstandigheden.

door Ben Wubs (universitair docent geschiedenis aan de Universiteit Utrecht en auteur van *Unilever between Reich and Empire. International business and National War Interests* (2008)

Unilever NV

Activiteiten

Holocaust Memorial Day:

Selma Leydesdorff en de vrouwen van Srebrenica

Do 22 januari, 19.30-21.30 uur

In het kader van Holocaust Memorial Day (HMD) biedt het museum i.s.m. IKV/Paxchristi een lezing door Selma Leydesdorff over de moeders en vrouwen van Srebrenica. Vrouwen die hun mannen en zonen verloren, en die nog altijd wachten op een excuus van Nederland. In haar boek *De leegte achter ons laten* heeft ze hun schrijnende verhalen opgetekend. Een moeder legt er uit hoe ze haar zoon voorstelde na de Servische inname van Srebrenica, maar op de zaken vooruit te lopen en gezamenlijk zelfmoord te plegen. Een andere vrouw vertelt hoe ze een NIOD-medewerker ervan moest overtuigen dat haar kind daadwerkelijk vermoord was. Journaliste Admira Fazlic zal 22 januari een aantal vrouwen uit Bosnië, die nu in Nederland wonen, interviewen. Ook zal het Srebrenica-monument van kunstenaar Jehanne van Woerkom in het museum opgesteld staan.

Expositie Fritz Behrendt: werk uit en over WOII

Vanaf 24 februari 2009

Het Verzetmuseum Amsterdam heeft met verslagenheid kennis genomen van het overlijden van tekenaar Fritz Behrendt. Museummedewerkster Denise Frank was met de heer Behrendt voorbereidingen aan het treffen voor een wisseltentoonstelling over het werk dat Behrendt tijdens en over de Tweede Wereldoorlog had gemaakt. De tentoonstelling zal te zien zijn vanaf 24 februari 2009.

Benefietconcert voor Verzetmuseum

Zo 1 februari 2009, 14.15 uur

Regina Albrink, piano, Fred Pot, cello, Wilton Jongmans, contrabas Michael Rein, viool en Peter Bogaert, viool spelen op uitnodiging van Kiwanis Club Amsterdam een programma met werken van o.a. Rossini en Mendelssohn in de kleine zaal van het Concertgebouw. De baten van dit concert gaan naar het Verzetmuseum Amsterdam en zijn met name bedoeld voor de financiering van het Kindermuseum.

De musici verlenen belangeloos hun medewerking. Voor meer informatie en het bestellen van kaarten à € 35,- (inclusief 2 drankjes) kunt u terecht bij Henk Wolkers, tel. 020-645 48 44, www.kiwanisamsterdam.nl of bij de kassa van Het Concertgebouw, tel 020 671 83 45. Kiwanis Club Amsterdam: hartelijk dank voor dit geweldige initiatief!

Collectie:

Voetbalmaterialen gevraagd!

Voor de aanstaande tentoonstelling *Voetbal tijdens WOII* is het museum op zoek naar voetbalmateriaal uit de periode van voor, tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog: oude voetbalschoenen, ballen, shirts, bekers, scheenbeschermers, entreekaartjes, lidmaatschapskaarten en bijvoorbeeld foto's.

Veel mensen zijn verbaasd als ze horen dat er tijdens de oorlog werd gevoetbald. En dat terwijl het voetbal in Nederland tijdens de oorlog populairder was dan ooit tevoren: tienduizenden Nederlanders sloten zich aan bij een sportvereniging en het publiek in de stadions verdubbelde. Voetbal bood afleiding van de oorlogsellende.

Maar ook het voetbal werd getroffen door de maatregelen van de Duitse bezetters: joden mochten geen lid meer zijn van voetbalverenigingen, voetballers moesten naar Duitsland voor de Arbeidsinzet of doken onder, door de schaarste is het moeilijk om aan voetbalschoenen en ballen te komen, en ook in het stadion ging het luchtalarm af en werden razzia's gehouden.

Het verhaal over voetbal in oorlogstijd zit vol spannende en verdrietige, maar ook gelukzalige momenten. U kunt het komen zien vanaf 29 april 2009. Heeft u zelf nog spullen of kent u verzamelaars, bel 020 620 25 35 op di-wo-do en vraag naar Martha Bakker of mail naar mbakker@verzetmuseum.org.

Alle bovenstaande lezingen vinden plaats in het Verzetmuseum en starten om 15.30 uur. Entree € 7,50 / met korting slechts € 5,- inclusief toegang tot het museum. Reserveren: telefoon 020 620 25 35 of e-mail info@verzetmuseum.org